

МУЗИЧНО-СЦЕНІЧНІ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ХОРЕОГРАФІЇ

Постановка проблеми. Відповідно до європейських норм і стандартів, орієнтуючись на вимоги внутрішнього та зовнішнього ринків праці щодо конкурентоспроможності фахівців, перед закладами вищої освіти постало головне завдання – розвиток майбутніх вчителів як активної творчої особистості. Тому, професійна підготовка студентів закладів вищої освіти мистецького спрямування має бути спрямована на набуття мистецьких і педагогічних знань, виконавських умінь і навичок, розкриття мистецьких здібностей, реалізацію художньо-творчого потенціалу, що дозволить їм у майбутньому творчо працювати з дітьми. Особливе значення у цьому аспекті належить розвитку творчої активності майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії у процесі музично-сценічної діяльності.

Аналіз наукових публікацій. Упродовж останніх десятиліть проблема творчої активності особистості досліджувалась багатьма вченими. Незважаючи на значну кількість праць, присвяченим даному питанню досі дана дефініція є остаточно не визначеною. Так, А. Петров, А. Киричук, І. Гадалова визначають творчу активність у контексті соціальної активності в якості її підсистеми; О. Біла, С. Діденко розглядають дане поняття як цілісну якість особистості; С. Сисоєва визначає творчу активність особистості як пошукову та перетворюючу діяльність. Також бракує робіт, присвяченим формам і методам роботи, спрямованим на формування творчої активності вчителів музичного мистецтва та хореографії.

Мета статті – визначити роль музично-сценічних форм діяльності у формуванні творчої активності вчителів музичного мистецтва та хореографії.

Виклад основного матеріалу. Важливе значення для вчителів музичного мистецтва та хореографії має творча активність. Вона дає можливість задовольнити свої здібності, потреби та інтереси, знаходити різні шляхи прояву мистецької індивідуальності, підвищує особисту значущість, сприяє мистецькій самореалізації та самовдосконаленню. Багато науковців розглядають творчість як важливу і необхідну складову фахівця мистецької галузі. На думку Б. Бриліна, студентська творчість полягає у самому процесі співпереживання мистецтву та розвитку на цій основі здатності до накопичення та збереження мистецьких вражень протягом довготривалого періоду. Це сприяє повноцінному сприйманню мистецьких творів, підвищує ступінь творчої активності у безпосередньому засвоєнні мистецьких еталонів і цінностей.

Вчений виділяє три рівні установки на творчість:

- репродуктивно-творчий – тиражуються способи мистецької діяльності (слухання музики, виконання, транспозиція тощо), що дозволяють розвинути мистецьке сприйняття та виконавські здібності;

- конструктивно-комбінуючий – відбувається відхід від музичних канонів до окремих елементів імпровізаційного музикування (підбір на слух, елементарні творчі завдання), що викликає критичне ставлення до засвоєного і призводить до зміни засобів, способів і результатів діяльності. На основі оперування мистецькими образами розвивається фантазування, асоціативне мислення;

- інноваційно-творчий – відкривається широкий асоціативний ряд на рівні збирання, що призводить до створення принципово-нових мистецьких ідей та активної установки на творчість. На цьому рівні інтегруються й набувають нового якісного змісту два попередніх рівні, тому він є основним у мистецько-творчій діяльності [1, с.42].

Творча активність вчителів музичного мистецтва та хореографії передбачає не тільки уміння оперувати знаннями для вирішення практичних завдань, самостійної інтерпретації мистецьких творів, змістовного викладу матеріалу, а також виявлення ініціативи та творчого підходу до різних видів

мистецько-педагогічної роботи, застосування способів вирішення художніх завдань у нових умовах, здібність до самостійних дій. Це вимагає високого рівня виконавської підготовки, розвиненого мистецького смаку, активного творчого мислення.

Для розвитку творчої активності студентів важливе значення має «оптимальне співвідношення інтелектуального розвитку студентів та емоційно вмотивованого сприйняття ними музичних знань». При цьому, «першочергового значення набуває зміст і побудова навчальних занять. Це вимагає пошуку таких форм і методів навчання, що за умови науково виваженого змісту, більшою мірою сприяють емоційно піднесеному, а значить і більш глибокому оволодінню студентами основами музично-педагогічної діяльності, що веде до гармонізації їх інтелектуального та емоційного розвитку» [3, с. 120].

Враховуючи те, що діяльність вчителя музичного мистецтва і вчителя хореографії насичена елементами акторської діяльності, вважаємо доречним і важливим використання різноманітних музично-сценічних форм мистецької діяльності у навчально-виховному процесі вищої школи. Адже на відміну від типових концертних і конкурсних форм навчання, які в більшості спрямовані на виконавську діяльність, музично-сценічні форми на основі взаємодії різних видів мистецтв сприяють виявленню творчого потенціалу студентів з урахуванням їх можливостей, уподобань та розвитку творчої активності.

Особливістю творчої мистецько-педагогічної діяльності є те, що педагогічні завдання вирішуються засобами мистецтва, а художньо-творчі параметри стають головною складовою педагогічної діяльності педагога-інтерпретатора. Зокрема, як професійного педагога-виконавця (музиканта, хореографа тощо) учителя загальноосвітньої школи характеризують уміння діалогічного спілкування з учнями, навички акторської майстерності, а також творча активність.

Загальнонауковий аналіз дає змогу вважати творчу активність результатом наявності яскравих творчих здібностей та однією з важливих ланок творчої діяльності. Творча активність характеризується самостійністю,

ініціативністю, творчим мисленням, новизною результату, оригінальністю, включає в себе потенційну та реалізовану активність.

Специфіка використання музично-сценічних форм мистецької діяльності полягає у можливості виявлення власної творчої активності; втіленні природніх мистецьких задатків особистості; пріоритетності творчої атмосфери; виникненні позитивних емоцій від спільної творчості; стимулюванні подальшого виявлення творчої активності, що обумовлено позитивною реакцією глядачів.

У процесі підготовки й проведення музично-сценічних форм мистецької діяльності студенти виконують творчі завдання: підбір репертуару, аранжування (фонограми), створення сценарію, здійснення постановки танцювальних композицій, сценічне втілення сюжету, інтерпретація мистецьких творів. У виконанні цих завдань проявляється повний спектр можливостей кожного студента у ролі автора або виконавця власного творчого проекту. Також варто звернути увагу на «семінар-концерт»: студенти готують теоретичний матеріал та виконавську інтерпретацію музичної чи хореографічної композиції» [5, с. 66].

До того ж, у процесі цієї діяльності студенти допомагають один одному, що, в свою чергу, є підготовкою до подальшої творчої роботи з учнями. Прикладами мистецько-сценічної діяльності студентів є різноманітні заходи та свята, спрямовані на творчу самореалізацію майбутніх вчителів у мистецькому середовищі вищого педагогічного навчального закладу. Усі ці заходи передбачають максимальне використання творчого потенціалу їх учасників у поєднанні з виконанням різноманітних творчих завдань в межах мистецької діяльності, де студенти проявляють себе в різних ролях – музиканта, хореографа, актора, режисера тощо.

Прикметно, що серед різних видів художньої діяльності особливою популярністю у студентів користується музично-театральна діяльність, а далі – хореографічна, виконавська тощо. Зазначимо, що це безпосередньо виявилось в творчій діяльності студентів під час організації загально університетських виховних заходів, а саме:

- інсценізація казки засобами пантоміми – створення образу за допомогою пластичних рухів, жестів, міміки. Так, студенти у формі експромту, використовуючи елементарний реквізит, представили за допомогою пластичних мініатюр, пантомім, експромтів-імітацій казки-імпровації, що можуть бути застосовані ними на літній педагогічній практиці в оздоровчих таборах як загоновий захід;

- театралізована форма сюжетно-рольових ігор представлена проектами календарно-обрядових свят – Андріївські вечорниці та Свято Миколая, мета яких полягала у національному вихованні студентства, успадкуванні етнокультурних традицій. У виконанні студентів звучали колядки, традиційні жартівливі українські народні пісні, між учасниками проводились веселі змагання, під час яких лунали дотепні жарти про хлопців і дівчат, а головне – глядачі змогли познайомитись із старовинними обрядовими діями;

- на традиційному фестивалі інсценізованої казки творчий потенціал студентів реалізувався у вільній імпровації відомих казок «Снігова королева», «Білосніжка», «Коза-дереза» (у формі вистави-мюзиклу), а також авторських – «Бременські студенти» (за мотивами казки братів Грімм), «Чарівний сон», «Зимова казка» та ін.;

- своєрідні інтерпретації вітчизняних й зарубіжних хітів 80-х років ХХ століття представили учасники конкурсу «Голос університету», котрий зібрав кращих студентів-вокалістів, а також справжніх шанувальників музичного мистецтва.

Наведені приклади музично-сценічних форм мистецької діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії спрямовані на виявлення виконавських та імпроваційних здібностей студентів, стимулювання їх інтересу до різних видів мистецтва, активізації творчої активності.

Варто відзначити, що «в останні роки почав завойовувати популярність ще один своєрідний вид музичної вистави для школярів. Це - народна казка з музикою, що доступна для виконання не тільки в дитячому садку, але в школі та на сценічному майданчику. Така казка також може стати однією з ланок на

шляху до сприйняття і виконання дитячої опери» [4, с.83]. Використання цієї форми роботи, на наш погляд, може сприяти формуванню творчої активності студентів.

Висновки. Використання музично-сценічних форм мистецької діяльності студентів є дієвим засобом формування творчої активності вчителів музичного мистецтва та хореографії. Музично-сценічна діяльність є проявом творчої активності та обдарованості студентів в умовах публічного виступу. Позитивний вплив використання такої роботи очевидний, адже студенти створюють своєрідну художню продукцію, набувають майстерності в процесі сценічної практики, виявляють творчу активність. Впровадження авторської програми підготовки вчителів музичного мистецтва і хореографії дасть змогу зробити цей процес прогнозованим та керованим, підвищити рівень творчої активності, продовжувати пошук та оновлювати форми і методи відповідної діяльності.

Література

1. Брилін Б.А., Бриліна В.Л. Духовна сутність естетичного досвіду. Естетичний досвід вчителя: теорія і практика: монографія. Херсон, 1997. С. 40-42.
2. Кічук Н.В. Формування творчої особистості вчителя. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія, укл. Н.В. Гузій. Київ: ІЗМН, 2000. С. 27-35.
3. Мозгальова Н.Г., Барановська І.Г. Емоційно-інтелектуальний потенціал у розвитку творчої особистості вчителя музики. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. Суми: ФОП Цьома. 2019. Вип. 1–2 (13–14) С.119-124.
4. Мозгальова Н.Г. Дитячі опери українських композиторів в практиці інструментально-виконавської підготовки вчителів музики. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія: Педагогічні науки. Запоріжжя, 2010. №1(12) С.80 – 83.
5. Мозгальова Н., Новосадова А., Лученко О., Соколова О. Вивчення жанрово-ритмічних особливостей музичних композицій у професійній підготовці

майбутнього викладача хореографії. *Науковий часопис НПУ імені Михайла Драгоманова*. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Т. 29. С. 63-68.

Микичур О., м. Вінниця

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА НА ТЕРИТОРІЇ ПОДІЛЬСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми. В умовах війни та щоденної боротьби за незалежність все частіше виникає потреба у дослідженні та збереженні культурних надбань українського народу. Одними із пріоритетних завдань у цьому процесі є усвідомлення та розвиток унікальності і неповторності духовної спадщини кожного регіону та етносу. В процесі розбудови України ХХІ ст., ґрунтованого на інформаційних технологіях і знаннях, культурна різноманітність є ознакою домінантності прагнення суспільства до європеїзації. Саме тому політика держави у підтримці гуманітарної сфери є вельми важливою, а також особливо актуальним у наші дні постає наукове осмислення розвитку різних видів культурно-мистецької творчості українців.

Серед широкого різноманіття мистецьких жанрів досить поширеною є народна хореографічна культура, яка посідає важливе місце у культурній спадщині України, адже їй притаманним є те, що вона привертає увагу до характеру українського народу, його боротьби за волю й вічне прагнення незалежності. В художніх формах відображено явища, які були взяті безпосередньо з побуту та важкої праці українців, репрезентовано багатство народної моралі, повага до родових традицій предків з їх духовною силою, красою, ідеалами. Необхідно зазначити, що у важкий для країни та її народу час саме держава має зберігати й розвивати народні хореографічні традиції у сучасному соціокультурному просторі. Однак, такі зусилля мають докладатися не лише з боку держави, а й з боку наукових інституцій, навчальних закладів та хореографічних колективів як професійного, так і аматорського рівнів.